

Gabriel Genovart

Per a mi no hi ha cap pel·lícula més trista en la història del cinema que *The last picture show*, l'extraordinària realització de Peter Bogdanovich de 1971 que, amb prop de sis anys de retard, s'estrenà a Espanya amb el títol de *La última sesión*.(*) I dic que no hi ha pel·lícula més trista perquè, entre moltes altres coses, la seva tristesa és, en certa manera, sí la de la mort del cine, sí la d'una forma de veure i de viure el cine (o de sentir la seva presència) que ja mai més no tornarà. Hi ha, a la història del setè art, moltes grans pel·lícules tristes; però la tristesa de *The last picture show* és una tristesa diferent, perquè afecta a la mateixa naturalesa de l'experiència cinematogràfica de tota una època i a les vivències i els records d'unes quantes generacions d'espectadors que ens hem sentit identificats amb aquest naufragi de somnis i aquest descobriment de soledats que són l'essència d'una pel·lícula l'estruc-

tura bàsica de la qual consisteix en la narració entrecruada de distints i dolorosos processos de transició.

Una pel·lícula que s'ocupi, amb la sensibilitat amb què ho fa Bogdanovich, del difícil trànsit de l'adolescència a la maduresa i que tracti també alhora de la desaparició de la vella i única sala de cine d'un petit poble, ha de ser, per força, una pel·lícula trista, especialment per a aquells que hem viscut un trànsit semblant en circumstàncies fins a un cert punt similars al dels joves d'aquesta història: la mort dels vells mites i somnis de cine d'una innocència infantil que ja es perdé en el camí de la vida i d'una adolescència que s'acaba just en el moment en què els temps han començat a canviar. Muda una època, i l'exponent més significatiu d'aquest canvi és un cine de poble que tanca les seves portes, perquè ja quasi ningú no hi acudeix a causa que la televisió s'ha començat a generalitzar a les llars com a passatemps preferit. ¿I què és el que queda quan se'n van els mites de la in-

fantesa, s'esvaeixen els somnis adolescents i no apareix a l'horitzó un projecte de vida consistent? Sense mites, sense somnis, sense valors que orientin l'existència..., l'únic que queda és el buit i la soledat.

The last picture show, que és una pel·lícula sobre les soledats de l'adolescència i la tristesa que deixen les coses quan moren, és també una obra sobre la buidor existencial; o, com ha dit algú, "una comèdia a la manera de Txèkhov sobre les vides buides d'un grapat de personatges". A Anarene, una petita localitat de Texas propera a la frontera amb Mèxic i envoltada de desert, una nova generació d'adolescents viu, a inicis dels anys cinquanta, una sèrie de "primeres experiències" en el marc tancat, gris i quotidià del mediocre horitzó d'un poble que limita les seves expectatives vitals i sobre el teló de fons d'una època confusa i conflictiva en què unes noves formes de vida i uns nous models de comunicació i de diversió social desplacen els vells costums. Atrapats enmig d'aquest irreversible procés de

canvi (personal i social), els joves de *The last picture show* cerquen, cadascú així com pot, la manera de trobar-se a si mateixos. Però els seus intents —desesperats en ocasions— no condueixen més que al desencant i a la frustració. La frustració d'unes trajectòries personals que, ja per endavant, s'endevinen irremissiblement condemnades al fracàs més absolut.

Gairebé res del que li passa al col·lectiu adolescent d'Anarene pareix venir marcat pel signe de la gratificació i l'esperança; ans, al contrari, pel desencís, el dolor, la desil·lusió i el desconcert. Les primeres experiències sexuals —els contactes furtius i precipitats dins la sala de cinema o a l'interior dels automòbils, el tracte amb prostitutes, el ritu iniciàtic de "relació completa" entre parelles a motels solitaris o el lligam sentimental de Sonny (Timothy Bottoms), que és un dels joves protagonistes, amb la madura i mustia esposa (una excepcional Cloris Leachman) del seu entrenador de rugby— no deixen altra cosa que un pòsit d'amargura i desengany; i tampoc semblen resultar massa gratificants els altres moments de bauxa, de diversió i de burles a vegades cruels amb què aquella quadrilla tracta de matar el seu avorriment. En el marc d'aquesta confusió generalitzada, els adolescents de *The last picture show* no tenen ni tan sols la possibilitat de percebre entre els seus pares ni entre els adults d'Anarene models acceptables d'identificació o de projecció, ni referents axiològics vàlids capaços de guiar en el futur, amb un mínim de coherència i d'il·lusió, la seva conducta. L'única excepció a tanta mediocritat és el personatge de Sam "el Lleó", magníficament interpretat per Ben Johnson, que és el propietari de la sala Royal de cinema (i del bar i saló de billars adjacents on aquella jovenalla se sol reunir) i l'única persona major —una cinquantena d'anys— que exerceix un cert ascendent o lideratge moral sobre aquella colla juvenil i desorientada. Però, Sam "el Lleó" —ell també— és un personatge derrotat per la vida.

Sobre el rerefons d'aquest panorama depriment de desestructuració familiar, de descomposició social dels anys més foscs de l'Amèrica macarthysta, d'incapacitat adolescent de sentir el més mínim interès intel·lectual, d'hipocresia

en les relacions humanes, de consagració del materialisme i de l'hedonisme, d'entronització de la banalitat que la televisió ha començat a instal·lar a les

llars..., sobre tot això, com si acompanyàs aquest vent tallant i gèlid que arriba del desert i arrossega, segons el seu capritx, pels carrers d'Anarene, els

 PRESENTA UNA PELICULA

JOHN WAYNE
MONTGOMERY CLIFT
WALTER BRENNAN
JOANNE DRU

PRODUCIDA Y DIRIGIDA
 POR **HOWARD HAWKS**

RIO ROJO

MAHFI Y SAHFI - BARCELONA

cards secs arrabassats a la planura erma (talment les vides sense rumb dels habitants del poble), ronda en silenci la presència de la mort. Mor Sam "el Lleó", sobtadament, d'un infart, deixant encara més perplex i perdut aquell estol d'adolescents. Dies després, l'entranyable senyoreta Mosey, la vella taquillera, anuncia la darrera sessió del cinema Royal, perquè, com ella diu, "sense Sam i amb els partits de beisbol a l'estiu i la gent que es queda a casa per veure aquest nou invent de la televisió", no se sent capaç de seguir amb el local obert ni de portar endavant un negoci que ja ha deixat de ser rendible.

Mor el cine a Anarene amb la projecció de *Río Rojo*, el mític film de Howard Hawks de 1948 i la "darrera pel·lícula" a la pantalla del Royal. El dia següent, Duane (Jeff Bridges), un altre dels joves protagonistes, partirà com a voluntari, més que res per fugir de tanta rutina (i de tanta ruïna), a la guerra de Corea on és probable que hi trobi també la mort ("no quedarà molt per fer en aquest poble ara que no hi haurà cine", és el comentari de Duane quan acaba la projecció de *Río Rojo*). El mateix dia de la partida de Duane, morirà d'accident l'angelical Billy (Sam Bottoms), sordmut i dèbil mental, que és el comparsa silent i testimoni callat de

El cine ha mort a Anarene enmig d'una indiferència total. Sembla que ningú la sent, la desaparició d'aquella sala que, altre temps, degué omplir de somnis la vida del poble. "La gent ja no vol venir al cinema", afirma amb malenconia la senyoreta Mosey abans de tancar les portes del Royal per darrera vegada

les aventures i desventures d'aquella quadrilla de joves i el símbol d'un candor i innocència infantils que tots el altres han perdut i que ell, dins la seva tendra ximpleta, encara conserva. Sembla com si tot hagués mort a Anarene i, davant tanta desolació, Sonny, que ha perdut els tres amics que més estimava (Sam i Billy perquè han mort, i Duane perquè ha partit cap al destí incert de Corea), tornarà a refugiar-se abatut, tot cercant un consol més maternal que altra cosa, en els braços de l'amant que havia abandonat: la madura i marcida esposa del seu entrenador esportiu.

El cine ha mort a Anarene enmig d'una indiferència total. Sembla que ningú la sent, la desaparició d'aquella sala que, altre temps, degué omplir de somnis la vida del poble. "La gent ja no vol venir al cinema", afirma amb malenconia la senyoreta Mosey abans de tancar les portes del Royal per darrera vegada. Tan sols tres espectadors joves han assistit a l'última funció: Sonny, Duane i Billy, el ximplet, el qual, aliè a tot quant significa aquella darrera sessió, ha seguit amb entusiasme la projecció de *Río Rojo*, especialment la seqüència més èpica del film de Hawks (tot un homenatge de Bogdanovich al vell i gran mestre del western): la famosa arrencada vitalista de la llarga marxa del ramat boví a través de les pla-

nures desèrtiques. L'endemà, Billy morirà enmig del carrer, davant les portes tancades del Royal, atropellat per un camió que el pobre al·lot, degut a la seva sordera, no ha sentit que s'aproximava. No deixa de ser significativa la vinculació que es fa a la pel·lícula de Bogdanovich entre la mort del cinema a Anarene i la mort del fràgil i indefens Billy, com si tot plegat vingués a formar part d'un mateix procés agònic. A un poble perdut de l'estat de Texas, anyany escenari destacat de l'epopeia del vell Oest, amb la clausura de la seva única sala de cine s'ha acabat l'èpica cinematogràfica; i, amb l'accident mortal de Billy, ha mort també, definitivament, tota innocència. Ambdues morts s'han esdevingut enmig de la indiferència i de la insensibilitat més absolutes. Tret de la desesperació de Sonny davant el cos sense vida del seu amic, ni un lament ni una llàgrima. Un grup d'homes d'edat, tot contemplant el cadàver de Billy estès al carrer, s'exclamen amb aquests comentaris: "Aquest pobre idiota no ha tingut ni l'esma de llevar-se del mig quan el vehicle passava", diu un. "No era més que un beneït que no servia per res", assegura un altre. Únicament Sonny, en braços de la seva amant, plora llàgrimes amargues desconsoladament. Llàgrimes pels somnis esvaïts, pels amics que s'han anat, per les innocències perdudes.

Un últim pla fusiona, en un encadenat d'imatges, el rostre adolescent de Sonny, sumit en un oceà de tristesa, amb el lloc on realment ell té posat, enaquell instant, el seu pensament: el cinema tancat en el carrer solitari d'un poble fantasmagòric per on un vent fred de mort fa llenegar els cards i les fulles seques, en el que és un dels finals més desoladors de tota la història del setè art.

I aquest final era només el preludi d'una tristesa que, l'any de la realització del film de Bogdanovich, s'havia estès ja a moltes parts del món: la de tants de cines humils de pobles petits que, incapaços de resistir la pujança de les petites pantalles, es veurien obligats a tancar. Qualque cosa més que un espai físic moria amb aquells cines que tancaven: una part de l'ànima dels petits pobles ho feia també amb ells. 🎬

(*) *The last picture show*. USA, 1971. Director: Peter Bogdanovich. Productor: Stephen J. Friedman per a la Columbia. Guió: Larry McMurtry i Peter Bogdanovich (sobre la base de la novel·la de Larry McMurtry). Fotografia: Robert Surtees (b/n). Direcció artística: Walter Scott Herndon. Música: Gravacions de 1951, d'autors diversos. Muntatge: Donn Camborn. Intèrprets: Timothy Bottoms (Sonny Crawford), Jeff Bridges (Duane Jackson), Cybill Seepherd (Jacky Farrow), Ben Johnson (Sam el Lleó), Cloris Leachman (Ruth Popper), Billy (Sam Bottoms), Jessie Lee Fulton (Miss Mosey).

